

ספר

מסילת ישרים

על דרך הסוד

שנמסר מפי מורינו רה"י הרה"ג ר' אברהם יעקב פריצקי שליט"א

שיעור שלשה עשר

התכונות המוטבעות

יוצא לאור

לעילוי נשמת האשה הדגולה מרת אליז בת מזל ע"ה

ולרפואת שני בת רינה

אהרן בן שירלי ושירה לירז בת רות רותי לזש"ק

קונטרס זה יוצא לאור על ידי מכון "דעה את ה'" להוצאת ספרים ומאמרים על דרך "חכמת האמת", שעל ידי "שיבת השער לה" ללימוד הנגלה והנסתר.

רֵאָה כִּי אֵין דְּבָרֵי הַחֲסִידוֹת וְעֵינַי הִירָאָה וְהֶאֱהָבָה
וְטִהַרְתְּ הַלֵּב דְּבָרִים מִטְּבָעִים בְּאָדָם עַד שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ
אֲמִצְעִים לְקִנּוּתָם, אֶלֶּא יִמְצְאוּ אוֹתָם בְּנֵי הָאָדָם בְּעִצְמָם
כְּמוֹ שֶׁיִּמְצְאוּ כָּל תְּנוּעוֹתֵיהֶם הַטְּבָעִיּוֹת, כִּשְׁנֵה וְהִיקִצָּה,
הָרַעַב וְהַשִּׁבְעַ וְכָל שְׂאָר הַתְּנוּעוֹת הַחֲקוּקוֹת בְּטְבָעֵנוּ,
אֶלֶּא וְדֹאֵי שְׂצָרִיכִים הֵם לְאֲמִצְעִים וּלְתַחְבּוּלוֹת לְקִנּוּת
אוֹתָם, וְלֹא יִבְצְרוּ גַם בֵּן מִפְּסִידִים לָהֶם שְׂיִרְחִיקוּם מִן
הָאָדָם, וְלֹא יַחֲסִרוּ דְרָכִים שְׂיִרְחִיקוּ מִפְּסִידֵיהֶם:

בן אוהב אביו

מבואר בדברי רבינו, ש"הווא אמינא" היא שענייני החסידות אמורים להיות מוטבעים בעצם טבע האדם כשינה והיקיצה וכיוצא בזה, ואולם בפועל אין הדבר כן – והדברים אינם מוטבעים בנו.

והנה, מבט זה המצוי אצלנו – לפיו אין הדברים מוטבעים בנו, מביא לכך שמתייחסים אנו למצוות "ואהבת את ה' א" ככל מצווה, באופן שמעתה ואילך ראוי הוא הדבר שנעבוד על עצמנו שמעתה ואילך נאהב אותו.

ואולם, מבואר בדברי רבינו בהמשך הספר שאין הדבר כן, אלא עיקר המצווה היא שאמורים אנו לשנות את עצם טבעינו מהיותו במצב שהאהבה אינה מוטבעת בנו, למצב שהיא תהיה מוטבעת בנו כשינה והיקיצה הרעב והשבע וכל שאר התנועות החקוקות בטבענו.

זה לשון רבינו (להלן בפרק י"ט):

וְהִנֵּה זֹאת וְדַאי שְׁאֵהְבָה זֹאת צְרִיךְ שְׁלֵא תִהְיֶה אֲהָבָה הַתְּלוּיָה בְּדָבָר, דְּהִינֵנּוּ, שְׂיֵאָהֵב אֶת הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ עַל שְׂמִיטֵיב אֵלָיו וּמַעֲשִׂירֹו וּמַצְלִיחַ אוֹתוֹ, אֲלֵא כְּאֵהֵב הַבֵּן לְאָבִיו, שְׁהִיא אֲהָבָה טְבֻעִית מִמֶּשׁ, שְׂטַבְעוּ מִכְרִיחוֹ וְכוּפְהוּ לָזֶה, כְּמֵאֲמַר הַכְּתוּב "הֲלֵא הוּא אָבִיךָ קִנְךָ".

אם כן, אין כאן "אפשרות" שענייני האהבה יהיו מוטבעים בנו, אלא "מחוייבות" שענייני האהבה יהיו מוטבעים בנו – כבן האוהב את אביו.

והנה, אם נתבונן בכך, הרי ברור שחויב זה – שהאהבה תהיה טבועה בנו כאהבת בן את אביו – קודם להרבה חיובים אחרים, שהרי מצווה זו של אהבת ה' היא מבסיסי המצוות, וההבדל בדרגת האהבה בין אופן שהדבר בעצם טבענו – לכך שהוא לא בעצם טבענו, רחוק מאד.

האהבה – כפי העולמות

בכדי לברר יותר איך נוכל להגיע אל דבר זה – שהדבר יוטבע בנו, ניתן להתבונן בנוזכר לעיל שיש ארבע עולמות והם "אצילות בריאה יצירה ועשייה", כשבסיס ההבדל ביניהם – מהגבוה עד לנמוך הוא, שב"אצילות" הרי הנך נמצא "אצלו", ואילו ב"עשייה" הרי הנך רק "עושה" את מצוותיו.

והנה, דבר טבעי הוא שאדם שנולד אל חיק הוריו והוא נמצא "אצלם", הרי שהוא יאהב אותם, ובדרך זו כמעט ואין צורך לכל "חיזוק". מאידך, אם אדם נולד באופן כל שהוא ורק לאחר מספר שנים רבות נודע לו מיהו אביו, הרי שאהבתו אל אביו לא תהיה מוטבעת בו.

על דרך זו, כך הוא בענייננו. אילו היינו נולדים "אצלו", הרי הדבר היה מוטבע בנו, אך מכיוון שבסיס חיותינו וקיום מצוותינו הוא כפי היותנו מנותקים מאתו וכפי עולם העשייה ולא כפי עולם האצילות – אצלו, הרי הוא הגורם לכך שהדברים אינם מוטבעים בעצם טבעינו.

זכור אהבת קדומים

באמת, ראוי להתבונן, האם דברים אלו מזכירים לנו נשכחות שאכן אי פעם "דברי החסידות ועניני היראה והאהבה וטהרת הלב" היו טבועים בלבנו והם היו מעצם בסיסי חיותינו כבן האוהב את אביו? אולי אי פעם היינו "אצלו"?

כשנתבונן נראה, שאם אכן כך הוא הדבר – שאי פעם הדברים היו מוטבעים בנו, הרי יחזק הדבר את אותה המציאות, והיא תביא לכך שאף היום הדברים יכולים להיות מוטבעים בנו. התוצאה מכך תהיה, שככל שנרבה את ההתבוננות בדבר לבנו יהגה שוב אל יראתו ואל אהבתו, עד שנמצאם כ"כל תנועותיהם הטבעיות בשנה והיקיצה הרעב והשבע וכל שאר התנועות החקוקות בטבענו" – כפי שהיה טרם הורחקנו מהדברים.

דע, שכשאדם הראשון היה בגן עדן, הרי הוא היה ממש "אצלו". כך גם היה ביציאת מצרים כשהקב"ה הוציאנו משם מכח אהבת האב לבנו ככתוב "בני בכרי ישראל". מעלה זו נמשכה למצבנו במתן תורה – כשפסקה זוהמת הנחש, כשבכך בבחינה מסויימת חזרנו לגן עדן.

זהו טעם הדבר שבמתן תורה אמורים היינו להיות לכל הפחות כמלאכים ככתוב "אֲנִי אֶמְרָתִי אֱלֹהִים אַתֶּם", וכהמשך לכך אילו היינו נשאים בזאת הרי גודל מעלתנו היה מקבע חוקק ומטביע את אהבת ויראת הבורא בלבנו, עד שהדבר היה מעצם טבעינו.

ואולם, מכיוון שלא זכינו להמשיך את גודל האהבה, לכן הדברים לא נקבעו בלבנו כעצם חיותינו, והיא היא הסיבה שהדברים משתכחים מאתנו.

חרות

ביתר בירור:

הנה, דרשו חז"ל את הפסוק "חרות על הלוחות", שאלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל.

סדר וטעם הדבר שהתורה לא היתה משתכחת, הוא לא משום שהיינו "כשרוניים" יותר, אלא מהטעם שיבואר להלן:

דע, שאין ירידת הקב"ה לעולם לצורך מתן תורה – ועצם נתינת התורה שני דברים נפרדים – כשלפי זה ירידתו היתה רק "לצורך" מתן תורה, אלא אמת הדבר היא שהירידה היא עיקר הדבר – להיות בוראנו עמנו כפי רצונו של אב להיות עם בניו, והתורה היא ההוראה איך להיות בהתאמה אליו.

משום כך, אילו היינו אוהבים אותו ושמחים בהיותו אתנו, הרי היה נקבע קשר אמיץ זה והוא הוא היה הגורם לכך שהוראות התורה היו נטבעות בלבינו ולא היו משתכחים מאתנו, ככל דבר הנקבע בשעת

שמחה וריעות גדולה שאינו משתכח. ואולם, מכיוון שהתרחקנו ממנו, הרי הוא הוא הדבר שהרחיק את ההטבעה מאתנו.

ובאמת, כשם שהיה בעיקר מתן תורה, כך גם לעתיד לבא יקבעו הדברים בלבנו, וכדרשת חז"ל שאמרו "אבל לעולם הבא אני מלמדה לכל ישראל והן למידין אותה ואינן שכיחים, שנאמר כי זאת הברית אשר אכרות את בית ישראל אחרי הימים ההמה נאם ה', נתתי את תורתך בלבם ועל לבם אכתבנה והייתי להם לאלהים והמה יהיו לי לעם".

אם כן, ה"הווא אמינא" הכתובה בדברי רבינו – שהדברים אמורים להיות בקרבנו כדבר טבעי – היא באמת עיקר הדבר, והווא אמינא זו מושתתת על דברים שאכן היו במתן תורה ואף יהיו לעתיד לבא, אך ה"מסקנא" היא כפי המציאות שבאופן זמני הדברים השתנו.

משמעות הדבר לכל בר דעת ולכל מי שאהבת בוראו נמצאת בקרבנו בכל אופן שהוא היא, שעל כל פנים – על אף ירידתנו בדרגתנו, הרי מכל מקום – מקום געגועים לאותן מעלות לפיהן חקוקים היו הדברים בלבנו, ראוי שיהיה כאן!

החיים והטבע

ביתר ברור – משמעות גדולה יש להבדל זה בין קרבתנו אליו יתברך כבן אל אביו וכפי שתואם הדבר את הנמצאים "אצל", לבין קרבתנו אליו יתברך כפי מציאות בה מנותקים אנו ממנו כשכל קרבתנו אליו היא כפי עולם העשייה.

הנה, כתבו חז"ל, ש"מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד".

ראוי להתבונן, מה הוא "מבנה" הדבר שהיה קודם החורבן בו היה להקב"ה משהו אחר שהוא לא ארבע אמות של הלכה בלבד, ומהו

ה"מבנה" שהביא לכך שמהחורבן ואילך יהיו לו רק ד' אמות של הלכה?

עוד כתבו רבותינו – את המציאות כפי שהיא היום, שבשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל, וכך גם "לא תמצא הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד", ופירש רש"י שלא תהיה הלכה ברורה – בטעמים שלא יהא בה מחלוקת.

אף כאן יש להתבונן, מהו "מבנה" הדבר שהגענו לידי מציאות זו ממש – שלא תהיה הלכה ברורה – בטעמים שלא יהא בה מחלוקת.

עוד כתבו רבותינו, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא, רבנו של עולם כתוב בתורתך "אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד", והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב "ישא ה' פניו אליך". אמר להם, וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך" והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה?

הדברים צריכים ביאור, מהו ה"היתר" לשאת פנים למי שמדקדק עצמו "עד כזית ועד כביצה", ולעבור בכך על ה"לא ישא פנים ולא יקח שחד"?

מיוס שחרב

ביאור הדברים עולה מדברי רבינו הרמח"ל בספרו "תיקונים חדשים לרמח"ל, וכדלהלן:

הנה, עיקר כל עניין הבריאה הוא, שרצון בוראנו הוא לרדת לעולם ולשרות עם בניו – עמו ישראל. ירידתו ושרייתו זו, היא היא המחייבתינו להיות מתואמים אליו, לירא מפניו, לאהבה אותו להדבק בו, ללמוד את תורתו – הוראותיו איך לדבוק בו, ולשמור מצוותיו – להיות בצוותא עמו יתברך.

והנה, טבע המציאות היא, שדרך משל כשאדם אומר לבנו להכין לו מאכל מסויים, הרי כוונתו ברורה והיא שיצא מכך אותו דבר המאכל שהוא ביקש. ואולם, כאן יש לדון, מהו המינון המדויק שהאבא התכוין, האם כוס קמח וכוס סוכר, או כוס ורבע או כוס וחצי וכך ישנם נידונים על אותו מאכל בלא כל גבול, עד שאפשרי הוא הדבר שמרוב נידונים ומרוב דין ודברים מה היה רצון אביהם, עלולים הבנים להסיח דעתם מכך שאביהם ממתין ומצפה שהם כבר יביאו לו את אותו המאכל.

טרם חורבן בית מקדשנו, הרי הקב"ה דרש את קרבנותנו, אמר את דברו, היינו קרובים אליו ועושים את רצונו. בזמן זה לא היו כל כך הרבה נידונים הלכתיים, משום שהבאנו לו את מה שהוא ביקש מאתנו.

"מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד", הוא משום שמאז החורבן איננו מביאים לו את עיקר מה שהוא רוצה, עד שרוב עסקנו הוא ב"מה הדין אם הוא ירצה כך וכך", ומסיחים אנו את דעתנו מעיקר רצונו – שהוא להיות עמנו, והוא הדבר שהביא לריבוי הנדונים ההלכתיים.

זהו טעם הדבר ש"לא תמצא הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד", – בטעמים שלא יהא בה מחלוקת, והוא משום שמכיוון ששכחנו שהוא אבינו והוא מצפה כבר למה שהוא ביקש מאתנו, הרי עדיין אנו מתווכחים!

על דרך זו, כשהקב"ה נתן לנו את הארץ הטובה, רצונו היה כרצון כל אב שבנו יאכל וישבע ויברך את אביו, ועל כך הוא ציוונו "ואכלת ושבעת וברכת". זהו רצונו הפשוט!

והנה, תקנו חז"ל שאף אם אדם אינו שבע יש לו לברך את בוראו, שהרי מכל מקום אבינו הוא שנתן לנו את אותו המאכל.

ואולם, מכאן ואילך בדבר זה קרה מה שקורה בדינים רבים, והוא שנשכח מאתנו עיקר גדול מעיקר הנושא, והוא שפשוט אבינו רצה שנאכל ונשבע ונברכו כציוויו "ואכלת ושבעת וברכת", והרי עדיין אנו

מתווכחים בינינו בלא כל גבול ושיעור מהו בדיוק השיעור המחייב
בברכה!

על כך אומר הקב"ה חזו חזו בני חביבי, שמרוב אהבתם אותי הם כמעט
ושכחו מעיקר העניין, וברוך ה' כבר יצאו ספרים רבים ועוד יצאו ספרים
רבים על השיעור המדוקדק, ואף בזה מובטחנו שלא תצא הלכה
ברורה.

מבט זה, הוא "היתר" גמור "לישא פנים", משום שדין רגיל בו אסור
לישא פנים הוא לאדם בוגר שאסור לישא אליו פנים, אך כשיש ילד
קטן חמוד שלא הבין את עיקר העניין והוא שהקב"ה פשוט רוצה
שתאכל ותשבע ותברכהו, וכל עיסוקו הוא בגודל החללים שבתוך
העוגה, הרי "שורת הדין" מתירה לישא אליו פנים.

בלבד

והנה, יבורר בזאת באופן הברור ביותר!

"מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא
ארבע אמות של הלכה בלבד" – בלבד!!!

הדבר מחייב אותנו בלא כל צל צלו של פקפוק, והכל כפי ההלכה!!!

כל האמור הוא, לא לשכוח את הנושא, והוא שבעצם עצמנו אנו בניו
יתברך והדברים אמורים היו להיות מוטבעים בנו כשינה והקיצה כרעב
וכשובע, אך משאבדנו את הטבעה זו, הרי "מיום שחרב בית המקדש
אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד"
– בלבד!!!

(והנה, אמת הדבר היא, שיש בירידה זו "מבנה" ברור שהוא המביא
לכך שמהחורבן קובעת ההלכה, והוא משום ניצוצה"ק שירדו,
ואכהמ"ל בזה.)

סיכום:

אילו קרבתנו אליו יתברך היתה כבן אל אביו וכפי שתואם הדבר את
הגמציאים "אצלו", הרי התורה לא היתה משתכחת וההלכה היתה
ברורה. ואולם, מכיוון שלעת עתה כל קרבתנו אליו יתברך היא כפי
עולם העשייה, לכן אין הלכה ברורה בכל מקום.

החיים והטבע

דע, שטבע העולם הוא, שבדבר שהוא חשוב לאדם, הרי המוח משדר
לגוף האדם שדבר זה יהיה חלק מעצמותו, וכתוצאה מכך אכן נקבע
הדבר בגופו. כך הוא הדבר בשנה והיקיצה הרעב והשבע וכל שאר
התנועות החקוקות בטבענו, וכך הוא גם בנשימה – שמכיוון שהיא
חשובה לאדם הרי היא חלק מעצמות האדם. מאידך, דבר שפחות
חשוב לעצם חיי האדם, הרי המוח משדר לגוף שהוא פחות חשוב,
ומשום כך דבר זה אינו טבוע בעצם טבעו.

על דרך זו, בכדי לקדם את הדבר ש"דברי החסידות ועניני היראה
והאהבה וטהרת הלב" יהיו עצם חיינו ויוטבעו בעצם טבעינו, חובתנו
לראות את הקשר בינינו ובין בוראנו כבן לאב ממש ככתוב בתורה
"בנים אתם לה' א" וכך גם בעוד פסוקים רבים.

אם כן, ככל שנחזור ונתן את הדבר בתודעתינו, הרי שוב נתקרב לכך
שיוטבע בתוכנו שהוא יתברך – אבינו.

שיעורי הישיבה מתקיימים בבית הכנסת הגר"א למטה רח' הפסגה 51 שכונת בית וגן, ונשמעים בטל' הישיבה 02-5606201, ב"קול הלשון" בקו ישיר לשיעורי הרב 0732951392, ואף ניתנים לצפייה באתר קול הלשון.

בזמני השיעור, ניתן להשתתף בשיעורים אלו גם באופן חי בתוך השיעור, ב"זום", דרך קו הישיבה, ודרך הקו של קול הלשון.

שיעורי הישיבה:

ימים א' - ו' לאחר תפילת ותיקין - תקט"ז תפילות לרמח"ל

ימים א' - ה' בין השעות 21.30 - 22.30 - ספרא דצניעותא בעיון

יום חמישי בשעה 3.00 - פרשת השבוע

יום שישי בשעה 10.00 - שערי אורה

שבת קדש בשעה 16.00 - מסילת ישרים

מוצש"ק בשעה 22.00 - זוהר - היכלות בראשית

לפנייה בכל ענייני הישיבה, לתרומות ולהנצחות, להצטרפות לרשימת התפוצה, להשגת ספרי מורינו ראש הישיבה "יסוד הבריאה" שני חלקים, "יסוד המועדים", "צוציתא", "בינת הדעת", "אדיר במלוכה" שני חלקים ועוד חוברות שיצאו לאור, ניתן לפנות לטל' הישיבה 02-5606201, או לטל' 0504169427 או למייל yeshiva@hashaar.com

תרומות ניתן להעביר גם ב"נדרים פלוס", על שם "ישיבת השער להשם".

לשאלות בלימוד ישירות לראש הישיבה ניתן לפנות לטל' 0527126035 בין השעות 20.45-21.15 או למייל roshyeshiva@hashaar.com